

K „OBVINĚNÍ“ STÁTU IZRAEL ZE ZLOČINU APARTHEIDU

THE "ACCUSATION" OF THE STATE OF ISRAEL OF THE CRIME OF APARTHEID

Veronika D'Evereux¹

<https://doi.org/10.33542/SIC2024-1-03>

ABSTRAKT

Príspevek je venovaný otázke, zda se stát Izrael dopouští zločinu apartheidu z pohledu mezinárodního práva veřejného. Věnuje se definici zločinu apartheidu a identifikuje několik subjektů, které stát Izrael z tohoto zločinu viní. Dále je zkoumáno toto obvinění v kontextu tří případů jednání státu Izrael, které dle zprávy Human Rights Watch naplňuje skutkovou podstatu zločinu apartheidu. Jde zaprvé o omezení svobody pohybu palestinských obyvatel a omezení svobody v oblasti soukromého a rodinného života arabských občanů státu Izrael. Zadruhé, nemožnost repatriace palestinských uprchlíků a možnost ztráty povolení k trvalému pobytu arabských rezidentů Východního Jeruzaléma. Zatřetí, zákona o národním státě, který uvádí, že právo na národní sebeurčení je vyhrazeno pouze židovským obyvatelům státu Izrael. Príspevek obsahuje analýzu těchto skutečností z pohledu platného mezinárodního práva.

ABSTRACT

The paper is focused to the question of whether the State of Israel is responsible for the crime of apartheid from the point of view of public international law. It addresses the definition of the crime of apartheid and identifies several entities that accuse the State of Israel of this crime. This accusation is examined in the context of three areas of conduct by the State of Israel, which, in the opinion of Human Rights Watch fulfil the definition of the crime of apartheid. First, it is a limitation of the freedom of movement of the Palestinian inhabitants and a limitation of the freedom in the area of private and family life of the Arab citizens of the State of Israel. Second, the impossibility of repatriation of the Palestinian refugees and the possibility of losing the permanent residence permit of Arab residents of East Jerusalem. Third, the Nation State Law, which states that the right to national self-determination is reserved only for the Jewish inhabitants of the State of Israel. The paper contains an analysis of these facts from the point of view of applicable international law.

I. ÚVOD

Dne 7. 10. 2023 došlo k rozsáhlému teroristickému útoku vedenému hnutím Hamás vůči státu Izrael. Za pomoci traktorů, reaktivních protitankových granátů a výbušnin byla zničena část bezpečnostního plotu kolem pásma Gazy. Současně bylo zahájeno raketové bombardování izraelského území z pásma Gazy. Následně přibližně 1500 ozbrojených teroristů hnutí Hamás proniklo na území státu Izrael, kde se rozdělili a provedli několik útoků. Teroristé vstoupili do několika měst a mimořádně brutálním způsobem zaútočili na civilní obyvatelstvo. Tento útok zahrnoval vraždění zvláště trýznivými způsoby, znásilňování, nebyly šetřeny ženy a děti. Část

---

¹ JUDr., PhD., Univerzita Karlova, Centrum pro konfliktní a post konfliktní studia, Praha, Česká republika
Charles University, Centre for Conflict and Post-Conflict Studies, Prague, Czech republic.

teroristů se zaměřila na návštěvníky hudebního festivalu Nova, kde bylo nalezeno kolem 350 obětí, šlo nejčastěji o mladé ženy a muže.² Část teroristů dále podnikla útok v přestrojení za příslušníky izraelských bezpečnostních složek. Za jediný den bylo více než 1300 civilních obětí a přibližně 240 osob bylo uneseno do pásma Gazy.³ Stát Izrael na tento útok reagoval zahájením operace Železné meče (Swords of Iron), během níž se v první fázi zaměřili na zastavení těchto teroristů a jejich fyzickou likvidaci. Stát Izrael dne 8. 10. 2023 vyhlásil hnutí Hamás válku.⁴ Bylo zahájeno bombardování pásma Gazy, civilní obyvatelé pásma Gazy byly vyzváni k evakuaci do jižní části tohoto území, a po přibližně 3 týdnech byla zahájena pozemní operace v pásmu Gazy.⁵

Z dosavadního vývoje událostí je patrné, že tento konflikt bude mít nemalý dopad na řadu oblastí. Ovlivní minimálně mezinárodní vztahy Izraele s OSN, členskými státy a dalšími subjekty vč. nevládních mezinárodních organizací. Tento konflikt může zapříčinit nárůst polarizace ve společnosti z důvodu obrovského dopadu tohoto konfliktu a souvisejících událostí na veřejné mínění. V mezinárodním měřítku lze registrovat sílící podporu Palestiny,⁶ a obvinění státu Izrael ze zločinu apartheidu, genocidy a také válečných zločinů.⁷ Je pravděpodobné, že události tohoto konfliktu se stanou předmětem vyšetřování Mezinárodního trestního soudu.⁸ Cílem tohoto příspěvku je reflexe několika vybraných stanovisek zúčastněných aktérů v kontextu širších souvislostí s aplikováním relevantních pramenů mezinárodního práva definujících zločin apartheidu.⁹

II. „OBVINĚNÍ“¹⁰ STÁTU IZRAEL ZE ZLOČINU APARTHEIDU

Nařčení státu Izrael ze zločinu apartheidu bylo možné registrovat ještě před tímto válečným konfliktem. Vyplývá to např. ze zprávy několika nevládních mezinárodních organizací např. Amnesty International¹¹ nebo Human Rights Watch¹². Podobný názor zastává také několik dalších

² At least 350 dead in Hamas massacre of Nova music festival. In: The Jerusalem Post. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/598k9raz>.

³ What happened in the October 7th massacre? In: IDF. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/32h3xn49>.

⁴ Israel officially declares war on Hamas after surprise attack. In: VOA News. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/myauu635>.

⁵ How is IDF Minimizing harm to civilians in Gaza? In: IDF. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2wxmaaec>.

⁶ Např. Evropská komise měla původně záměr suspendovat finanční podporu Palestiny v důsledku teroristických útoků 7. 10. 2023, ale nepodařilo se to prosadit. EU backtracks on previous suspension of Palestinian development aid. In: Aljazeera News. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/3auu4ery>.

⁷ 750 global journalists say media should cast Israeli actions as „genocide and apartheid“ In: The Times of Israel. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4rz2s6un>.

⁸ Naznačuje to prohlášení prokurátora Mezinárodního trestního soudu Karima A. A. Khana, viz Statement of the ICC prosecutor Karim A. A. Khan KC from Cairo on the situation in the State of Palestine and Israel. In: International Criminal Court. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4bd3tpp7>.

⁹ Zločin genocidy, jakož i válečné zločiny do tohoto příspěvku nebyly zahrnuty z kapacitních důvodů, autorka hodlá tomuto tématu věnovat samostatný příspěvek.

¹⁰ Formulací za použití uvozovek autorka naznačuje fakt, že z pohledu mezinárodního práva může vznést obvinění např. prokurátor Mezinárodního trestního soudu. Právně závazné účinky mají rezoluce Rady bezpečnosti OSN. V případě, že jde o „obvinění“ vznesené jednotlivci či nevládní mezinárodní organizací, jde toliko o právně nezávazný názor.

¹¹ Israel's Apartheid against Palestinians. In: Amnesty International [online] 2022 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4jun83b4>.

¹² A threshold crossed. Israeli authorities and the crimes of apartheid and persecution. In: Human Rights Watch [online] 2021 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/48zufzrm>.

regionálních organizacích např. B'Tselem¹³ či Badil Resource center¹⁴. Toto stanovisko zastává např. dále prof. Lynk, který vede vyšetřování na základě zmocnění Rady pro lidská práva.¹⁵ Během jednání na půdě Rady bezpečnosti OSN zaznělo obvinění státu Izrael ze zločinu apartheidu také z úst palestinského zástupce R. Mansoura.¹⁶ Lze nalézt i další zdroje, které zastávají podobný názor. Dle názoru autorky nelze zcela vyloučit, že do budoucna dojde k rozšíření okruhu podporovatelů tohoto názoru. Je ovšem možné nalézt také stanovisko Evropské komise z ledna 2023, o tom, že není vhodné používat termín apartheid ve spojení se státem Izrael.¹⁷ K tomuto tématu lze nalézt několik odborných článků zaměřujících se na tuto otázku z pohledu mezinárodních vztahů či sociologie.¹⁸ V následujících kapitolách se autorka věnuje otázce, zda je možné jednání státu Izrael považovat za zločin apartheidu v kontextu aplikace příslušných ustanovení mezinárodního práva veřejného.¹⁹

III. DEFINICE ZLOČINU APARTHEIDU

Definici zločinu apartheidu lze nalézt v Mezinárodní úmluvě o potlačení a trestání zločinu apartheidu (dále „Úmluva o apartheidu“) z roku 1973.²⁰ Podle této úmluvy zločin apartheidu, zahrnuje obdobnou politiku a praktiky rasové segregace a diskriminace, jaké byla uplatňována v Jižní Africe v letech 1948 až 1994. Tento zločin se vztahuje na následující nelidské činy, které jsou dle definice v čl. II páchané „s cílem vytvořit a upevnit nadvládu jedné rasové skupiny osob nad jakoukoliv jinou rasovou skupinou osob a systematicky tyto osoby utlačovat“. Úmluva mezi tyto činy zahrnuje: „zbavení příslušníka ... rasové skupiny ... práva na život a svobodu osobnosti“ jde o případy „zavraždění příslušníků rasové skupiny; způsobení vážné tělesné nebo duševní újmy příslušníkům rasové skupiny, omezení jejich svobody nebo důstojnosti nebo jejich mučením či krutým, nelidským nebo ponižujícím zacházením či tresty; svévolného uvěznění a nezákonného žalářování příslušníků rasové skupiny“. Dále o případy „úmyslného vytváření životních podmínek rasové skupině, zaměřeným k dosažení její nebo jejich částečné nebo úplné fyzické likvidace.“ Stát

¹³ A regime of Jewish supremacy from the Jordan River to the Mediterranean Sea: This is apartheid. In: B'Tselem [online] 2021 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/y3wvf94y>.

¹⁴ Applicability of the crime of apartheid to Israel. In: Badil Resource Center. [online] 2020 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4mzfkzfy>.

¹⁵ U. N. Investigator accuses Israel of apartheid, citing permanence of occupation. In: The New York Times. [online] 2022 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/mpx77xzb>.

¹⁶ Israel rejects Palestinian accusation of „apartheid“. In: AP News. [online] 2022 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2smvw938>.

¹⁷ Answer given by High Representative/Vice-President Borrell i Fontelles on behalf of the European Commission. In: European Parliament. [online] Parliamentary questions, E-000932/2022(ASW). [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/y4js9b3h>.

¹⁸ Jako příklad lze uvést např. tyto, v posledním desetiletí, publikované příspěvky: ABUDULLA, R. Colonialism and Apartheid Against Fragmented Palestinians: Putting the Pieces Back Together. In: *State Crime Journal* 5, no. 1 [online] 2016. s. 51–80. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/yebk485t>, PETEET, J. The Work of Comparison: Israel/Palestine and Apartheid. In: *Anthropological Quarterly*. Vol. 89, No. 1 [online] 2016, s. 247-281. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/3kytub5b>, GREENSTEIN, R. Israel, Palestine and Apartheid. In: *Insight Turkey*, Vol. 22, No. 1 [online] 2020, s. 73-92. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/mryhzh2c>,

HATUEL-RADOSHITZKY, M. SHAHAR, E. The Changing United States: Implications for Israel. In: *Institute for National Security Studies*, [online] 2019. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/mr4x7bus>.

¹⁹ Autorka se této otázky již okrajově dotkla ve svém dříve publikovaném příspěvku, v němž se omezila na konstatování, že neshledává v jednání státu Izrael naplnění mezinárodněprávní definice zločinu apartheidu.

D'EVEREUX, V. Assessment of the approach of the selected international and national non-governmental organisations specialising on addressing the issue of the Israeli-Palestinian Conflict. In: *Prague Law Working Paper Series*. No. 2023/III/4. 23 s. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/57vdyu42>.

²⁰ International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid. In: United Nations, Treaty Series, vol. 1015, p. 243. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/35y6n5m9>.

se dále dopustí zločinu apartheidu v případě přijetí „*legislativních a jiných opatření, jejichž smyslem je zabránit rasové skupině v účasti na politickém, sociálním, ekonomickém a kulturním životě země a záměrné vytváření podmínek, které znemožňují plný rozvoj takové skupiny zejména tím, že příslušníci rasové skupiny jsou zbaveni základních lidských práv a svobod včetně práva na práci, práva založit povolené odborové organizace, práva na vzdělání, práva výjezdu a návratu do své země, práva na státní příslušnost, práva na svobodu pohybu a volbu místa usídlení, práva na svobodu myšlení a projevu a práva na svobodu pokojného shromažďování a sdružování*“. Podle této úmluvy je zakázáno přijímat „*jakákoliv opatření včetně legislativních, jejichž smyslem je rozdělovat obyvatelstvo podle rasy zřizováním oddělených rezervací a ghet pro příslušníky určité rasové skupiny, zákazem uzavírat smíšená manželství mezi příslušníky různých rasových skupin, vyvlastňováním půdy, kterou vlastní rasová skupina či jejich příslušníci*“. Dalšími znaky je „*vykořisťování práce příslušníků rasové skupiny nebo skupin, zejména jejich nasazením na nucené práce*“ a „*pronásledování organizací a osob za jejich odpor proti apartheidu odnětím jejich základních práv a svobod*“.²¹ Stát Izrael ani Palestinská autonomie nejsou smluvní stranou této úmluvy.²² Pro úplnost lze poznamenat,²³ že další, o něco stručnější, definice zločinu apartheidu je obsažena také v ustanovení čl. 7 (2) písm. h)²⁴ Římském statutu Mezinárodního trestního soudu (ICC) z roku 1998.²⁵ Tato úmluva pro účely ICC reflektuje obyčejové právo, z něhož vyplývá trestnost zločinů proti lidskosti, mezi než lze zařadit také zločin apartheidu. Obsah tohoto obyčejového práva není odlišný od výše citované Úmluvy o apartheidu. Stát Izrael není smluvní stranou Římského statutu, Palestinská autonomie je smluvní stranou (tj. smluvním státem pouze pro účel přijetí tohoto statutu, nikoliv však státem z pohledu mezinárodního práva)²⁶ od roku 2015.²⁷

V souvislosti s definicí zločinu apartheidu je také třeba vypořádat se s otázkou, zda jsou Palestinci skutečně „rasovou skupinou“ podle této definice. Obsah pojmu rasová skupina není definován ani v Římském statutu, ani v Úmluvě o apartheidu. Zdroje k definování tohoto pojmu lze nalézt v *travaux préparatoires* k Úmluvě o apartheidu, které uvádí rozlišování na základě barvy pleti. Toto rozlišování dle přípravných prací je důvodné s ohledem na souvislosti jednání Jihoafrické republiky, kvůli němuž Úmluva o apartheidu vznikla. S takto úzce vymezeným rozlišením ovšem není možné vystačit ve vztahu k aplikaci této úmluvy na situaci v Izraeli z důvodu, že rozlišení dle barvy pleti není relevantní. Proto by bylo možné dle názoru prof. Lingas uvažovat o dalších rozlišovacích kritériích, např. o struktuře a barvě vlasů, jazyku (řeči), tradicích

²¹ Ibidem.

²² Ibidem.

²³ Pro účel tohoto příspěvku autorka vychází definice Mezinárodní úmluvy o potlačení a trestání zločinu apartheidu.

²⁴ Podle této definice je „*zločinem apartheidu rozumí nelidské činy podobné povahy jako činy uvedené v odstavci 1 (kam spadá „vražda, vyhlazování, zotročování, deportace a násilný přesun obyvatelstva věznění a jiné vážné formy omezení osobní svobody v rozporu se základními pravidly mezinárodního práva, mučení, znásilnění, sexuální otroctví, nucená prostituce, nucené těhotenství, nucená sterilizace a jiné formy sexuálního násilí srovnatelné závažnosti, persekuce jakékoliv identifikovatelné skupiny z důvodů politických, rasových, národnostních, etnických, kulturních či náboženských nebo z důvodu pohlaví, nedobrovolné mizení osob, jiné nelidské činy podobné povahy spočívající v úmyslném způsobení velkých útrap nebo těžké újmy na zdraví či poruchy duševního nebo tělesného zdraví*)“ páchané v rámci institucionalizovaného režimu systematického útlatu a nadvlády jedné rasové skupiny nad jinou rasovou skupinou nebo skupinami a páchané s úmyslem zachovat tento režim.“ Ibidem.

²⁵ Rome Statute of the International Criminal Court. In: United Nations, Treaty Series, vol. 2187, No. 38544, [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/52r2knf4>.

²⁶ D'EVEREUX, V. Selected issues of the responsibility of the State of Israel and Palestine for violation of obligations stemming from international humanitarian law in connection with the Action of Palestine at the International Criminal Court. In: ŠTURMA, P. (ed) Czech Yearbook of Public and Private International Law, Vol. 12, [online] 2021 s. 33-46 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/yc6xbvjb>.

²⁷ Rome Statute. State Parties. Chronological list. In: International Criminal Court. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/y6vbfvze>.

a dalších.²⁸ Podle názoru Human Rights Watch by mezi tyto rozlišovací kritéria měla být zařazeno také rozlišování na základě etnického a národnostního původu.²⁹

Další zdroje k definici rasové skupiny lze nalézt v Mezinárodní úmluvě o omezení všech forem rasové diskriminace, která ve svém čl. 1 uvádí, že rasovou diskriminací je „*jakékoliv rozlišování, vylučování, omezování nebo zvýhodňování založené na rase, barvě pleti, rodovém nebo národnostním nebo etnickém původu.*“³⁰ Je tedy možné uvažovat o této otázce v souvislosti s lidskoprávním rozměrem tohoto institutu mezinárodního trestního práva? Podle prof. Lingas je tento způsob uvažování nezbytný, protože jinak by nemuseli být Palestinci shledáni za rasovou skupinu z důvodu nikoliv odlišné barvy pleti od nemalé části izraelské populace.³¹

Dle názoru autorky odpověď na tuto otázku ovšem složitější. Na jedné straně je jednoznačně zřejmá odlišnost na základě náboženského vyznání. Podle tohoto kritéria jde o několik skupin židovského, křesťanského, muslimského a jiného vyznání. Skupiny židovských obyvatel státu Izrael jsou různého etnického původu. Jde o osoby se západo-, východoevropskými kořeny, tzv. aškenázští Židé. Východoevropští Židé navíc zahrnují také orientální rusky hovořící židovskou skupinu tzv. buchariánských a gorských Židů, jejich předci žili v zemích na jih od území dnešního Ruska. Dále jde o osoby židovského původu, jejichž předci pocházeli z jižní Evropy a severní Afriky, tzv. sefardští Židé. V neposlední řadě jde o skupinu židovských obyvatel, jejich předci žili na území dnešního Iráku, Iránu a Sýrie, tzv. mizrachiánské Židé. Specifickou a rovněž kulturně odlišnou skupinou jsou také např. Židé, jejichž předci žili v dnešním Jemenu. Příslušníci těchto skupin mají odlišný etnický původ, jejich předci pocházeli z nejrůznějších zemí, mají různou barvu pleti, a v neposlední řadě mají také různé kulturní tradice a jazyk. Spojuje je židovské vyznání, které ovšem v různých skupinách obsahuje určité více či méně zásadní modifikace v praktikování tradic a otázek souvisejících s vírou obecně.

V izraelské společnosti dále žijí ostatní skupiny obyvatel, které mají jiné náboženské vyznání. Jde např. o arménské, ale také arabské křesťany. Obyvatele Izrael dále tvoří arabští resp. palestínští Muslimové, kteří před vznikem státu Izrael žili kočovným způsobem života, a jejich předci se pohybovali také, ovšem nikoliv výhradně, na území dnešního Izraele a Palestiny. Dále je třeba zmínit arabské obyvatele drúzského vyznání, kteří tvoří také velmi specifické komunity. Etnicky jsou jejich příslušníci původem z Egypta, Libanonu a Sýrie. V neposlední řadě je velmi specifickou menšinou také skupina Čerkesů. Ti pochází z Kavkazu, většinou jsou Muslimové a jejich předci byli vyhoštěni na území bývalé Osmanské říše, na části jejíhož území později vznikl stát Izrael. Někteří z občanů státu Izrael mají totožný původ, jako obyvatelé Západního břehu a pásma Gazy. Ti ovšem nemají možnost izraelské občanství získat.

Aby bylo vůbec možné se zkoumáním otázky apartheidu ve vztahu k státu Izrael zabývat, je nezbytné připustit možnost uvažování o tom, že lze na občany státu Izrael a na obyvatele Západního břehu a pásma Gazy nahlížet jako na příslušníky různých rasových skupin. Dle názoru autorky to ovšem není zcela zřejmé a může to být velmi sporné. Toto nahlížení by proto mělo být vnímáno jako striktně hypotetické. V případě, že by tato možnost ale nebyla připuštěna vůbec, nebylo by důvodné se dalšími detaily „obvinění“ z apartheidu vůbec zabývat, protože by daném případě ani „neexistovala rasová skupina“. Jak bude následovat v dalších pasážích toto příspěvku, autorka

²⁸ LINGAS, C. Jewish Israeli and Palestinians are distinct racial groups within the meaning of the crime of apartheid? In: European Journal of International Law. Vol. 34, number 3, August 2023. [online] [cit. 2024-02-14]. Dostupné na: <http://tinyurl.com/mprp5stb>.

²⁹ A Threshold Crossed. Israeli Authorities and the Crimes of Apartheid and Persecution. c. d. s. 35.

³⁰ International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination. United Nations, N.o. 9464, registered on 12 March 1969. [cit. 14.02.2024]. Dostupné na: <http://tinyurl.com/4m9nwxjy>.

³¹ LINGAS, c. d.

shledává správnější rozlišování těchto osob na základě státní příslušnosti (resp. jejího nedostatku). To je odůvodněno výše popsanou různorodou etnickou a náboženskou skladbou občanů státu Izrael.

Nyní je možné na výše uvedené definice navázat rozbořem některých oblastí, kvůli nimž někteří aktéři „obviňují“ stát Izrael ze zločinu apartheidu. Autorka následně tyto jednotlivé oblasti stručně vyhodnotí z pohledu mezinárodního práva a v kontextu dalších relevantních zdrojů. Autorka vychází ze zprávy Human Rights Watch (HRW) z dubna 2021,³² z níž vybrala pro účel tohoto příspěvku několik oblastí, které tato organizace uvádí jako důvod pro aplikaci příslušných ustanovení Mezinárodní úmluvy o potlačení a trestání zločinu apartheidu.³³ Těmito oblastmi jsou „omezení svobody pohybu“, „omezení v oblasti soukromého a rodinného života“, nemožnost repatriace palestinských uprchlíků a „vyhrazení státu Izrael pouze pro židovské obyvatele“. Tyto oblasti autorka zařadila z důvodu, že spolu co do okruhu oblastí práv úzce souvisí.³⁴

Závěrem této kapitoly autorka poznamenává, že se zabývá „vznesením obvinění státu Izraele ze zločinu apartheidu“ v širším slova smyslu. Ačkoliv vychází takřka výhradně ze zprávy HRW, lze nalézt totožná obvinění lze nalézt i ze strany jiných nevládních organizací, jak ostatně bylo uvedeno výše v kapitole II. Proto názory a stanoviska autorky jsou zamýšleny jako univerzální reakce na podobná stanoviska dalších nevládních organizací a jiných aktérů, kteří mají stejný či velmi podobný názor jako HRW.

IV. OMEZENÍ SVOBODY POHYBU PALESTINSKÝCH OBYVATEL A OMEZENÍ V OBLASTI SOUKROMÉHO A RODINNÉHO ŽIVOTA ARABSKÝCH OBČANŮ STÁTU IZRAEL

Jedna z oblastí, která je označována jako projev apartheidu, je skutečnost, že občané Izraele (ať už židovského, arabského, drúzského, čerkeského či jiného původu) mají možnost volného pohybu takřka po celém území, které v minulosti tvořilo Mandát Palestinu s výjimkou pásma Gazy. Mohou se tedy volně pohybovat po území státu Izrael, mohou vstoupit na okupované území Západního břehu a do východní části Jeruzaléma. Naopak Palestinci jsou na svobodě pohybu omezeni. Obyvatelé pásma Gazy nemají svobodu pohybu z důvodu blokády³⁵ a nemají ve vztahu k Izraeli právo aktivně se účastnit politického života. Obyvatelé Západního břehu jsou na svobodě pohybu velmi omezeni. Území, které obývají, je rozděleno do dílčích administrativních jednotek, jejichž správu částečně vykonává Palestinská autonomie, a částečně podléhají izraelské vojenské okupační správě. Na území se nachází checkpointy, kde je izraelskými bezpečnostními složkami prováděna kontrola. Stát Izrael rovněž přistoupil k výstavbě zdi, která brání v průchodu palestinským obyvatelům Západního břehu na území Izraele, a která se nenachází výlučně na území, vůči němuž by stát Izrael vykonával jurisdikci.³⁶ Dle zprávy HRW palestínští obyvatelé Západního břehu nemají žádná politická práva v Izraeli. Palestínští obyvatelé Východního Jeruzaléma požívají

³² Zpráva Amnesty International obsahuje velmi podobnou aplikaci obvinění, jako i výše citované zprávy dalších regionálně působících organizací.

³³ A Treshold Crossed. Israeli Authorities and the Crimes of Apartheid and Persecution. c. d.

³⁴ Ve zprávě HRW se nachází ještě jedna podstatná oblast, která se týká otázek vyvlastňování pozemků a zemědělské půdy na území státu Izrael a na území Západního břehu. Tyto oblasti autorka do svého příspěvku záměrně nezařadila z důvodu, že jejich analýza vyžaduje značný přesah do izraelského vnitrostátního práva. Tato analýza by proto vyžadovala mnohem větší prostor. Druhým důvodem je to, že autorka se hodlala věnovat především oblastem týkajícím se obyvatel a jejich pobytu, proto tedy nezařadila oblasti přesahující do majetkových práv.

³⁵ Plná blokáda byla zahájena v roce 2007, realizuje ji nejen stát Izrael, ale také Egypt.

³⁶ *Legal Consequences of the Construction of the Wall in the Occupied Palestinian Territory; I. C. J. Reports 2004 (Advisory Opinion).*

relativně největší svobodu pohybu, jsou ale pouze držitelé povolení k trvalému pobytu, nemají občanství státu Izrael, nemohou se účastnit voleb.³⁷

Dle názoru autorky výše uvedená aplikace jednoho z pojmových znaků zločinu apartheidu nezohledňuje několik velmi podstatných skutečností, které postupně ve stručnosti objasní. Pásmo Gazy, Západní břeh a východní část Jeruzaléma nejsou součástí území státu Izrael. Z hlediska mezinárodního práva jde o území Palestinské autonomie. Vůči podstatné části tohoto území stát Izrael vykonává vojenskou okupaci. Jedná se o režim v oblasti mezinárodního práva ozbrojených konfliktů definovaný Čtvrtou ženevskou úmluvou o ochraně obětí ozbrojených konfliktů.³⁸ Tento režim výslovně zakazuje okupující mocnosti připojit okupované území či jinak měnit jeho status.³⁹ Proto je důvodné souhlasit se závěrem poradního posudku Mezinárodního soudního dvora, podle něhož byla bezpečnostní bariéra postavena v rozporu s oprávněním okupujícího státu.⁴⁰ Stejně tak nelze shledat výstavbu osad k pobytu civilistů, kteří jsou státními příslušníky okupující mocnosti, v souladu s oprávněnými okupující mocnosti dle Čtvrté ženevské úmluvy, jde tedy o případ porušení mezinárodněprávních závazků.⁴¹

Podle mezinárodního práva má být okupace pouze dočasného charakteru.⁴² Ačkoliv je vojenská okupace upravena v mezinárodním právu ozbrojených konfliktů, není existence či trvání ozbrojeného konfliktu podmínkou pro to, aby mohla být okupace vykonávána. Podle Haagské úmluvy platí, že se okupované území nachází v moci nepřátelské armády.⁴³ Vojenská okupace tedy začíná reálným ovládnutím daného území, a končí ztrátou této efektivní kontroly.⁴⁴ Z hlediska dočasnosti okupace je však možné namítat dobu trvání izraelské okupace Západního břehu v délce 56 let. Z hlediska mezinárodního práva nemůže dlouhé trvání vojenské okupace nijak změnit skutečnost, že jde nadále o okupované území, které okupující stát nesmí anektovat. Jednu z příčin takto dlouho trvající okupace lze spatřovat v neúspěchu mírových jednání v průběhu 90. let mezi státem Izrael a Organizací pro osvobození Palestiny.⁴⁵ Dále pak je třeba zohlednit neochotu obou aktérů, státu Izrael a Palestinské autonomie navázat na tato jednání.⁴⁶ V neposlední řadě nelze opomenout i bezpečnostní riziko. Stát Izrael může mít zájem na pokračování vojenské okupační správy zejména z důvodu teroristických aktivit a jejich hrozeb. Lze předpokládat, že pokud by se stát Izrael stáhl z území Západního břehu, získali by palestinští teroristé z hnutí Hamás a Palestinského islámského džihádu velký prostor pro realizaci svých činností a mohli by bezpečnost Izraele ohrožovat podobně, jako z území pásma Gazy. Je tedy nasnadě předpokládat, že by mohlo dojít k analogickému vývoji jako tomu bylo v pásmu Gazy po ukončení izraelské okupace v roce 2005.⁴⁷ Pokud by stát Izrael bez dalšího ukončil své působení na Západním břehu, potenciálně by,

³⁷ A Threshold Crossed. Israeli Authorities and the Crimes of Apartheid and Persecution. c. d. s. 170-204.

³⁸ *Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War*. Geneva, 12 August 1949. In: ICRC [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/ymatxfk9>.

³⁹ JANKUV, J., LANTAJOVÁ, D., BLAŠKOVIČ, K., BUCHTA, T., ARBET, D. *Mezinárodní právo veřejné. Druhá část*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2016, s. 307-309.

⁴⁰ *Legal Consequences of the Construction of the Wall in the Occupied Palestinian Territory; I. C. J. Reports 2004 (Advisory Opinion)*.

⁴¹ *Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War*. Geneva, 12 August 1949, c. d.

⁴² POTOČNÝ, M., ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné, zvláštní část, 5. doplněné a přepracované vydání*. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 460.

⁴³ *Convention respecting the Laws and Customs of War on Land and its Annex: Regulations concerning Laws and Customs of War on Land*. Hague, 18 October 1907.

⁴⁴ JANKUV, LANTAJOVÁ, BLAŠKOVIČ, BUCHTA, ARBET, c. d. s. 307.

⁴⁵ BARAK, O. The Failure of the Israeli-Palestinian Peace Process, 1993-2000. In: *Journal of Peace Research* 42, No. 6, [online] 2005. s. 719-36. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/3f2sjpvh>.

⁴⁶ BAR-TAL, D., ELDAR, A. Why Israel does not want to negotiate. In: *Palestine-Israel Journal*. Vol. 13, No. 2 [online] 2006 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/y8rvy6yr>.

⁴⁷ The 5 Major Threats Facing Israel. In: IDF [online] 2015 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5bbsprhm>.

dle názoru autorky, vystavil svou existenci a své obyvatele obrovskému bezpečnostnímu riziku hrozícímu nikoliv z jedné, ale ze dvou stran.

Palestinští obyvatelé žijící na územích Gazy a Západního břehu jsou ve vztahu ke státu Izrael zahraniční osoby. Z obecného mezinárodního práva nevyplývá pro žádný stát povinnost vpustit na své území cizí státní příslušníky. Zda stát přijme či nepřijme cizince na své území tak spadá do volnostního uvážení každého státu.⁴⁸ V této otázce je samozřejmě možné chápat i širší souvislosti. V průběhu posledních 75 let došlo k politickým a historickým změnám. Tyto události měly zásadní dopad na vývoj státního občanství palestinských Arabů. U původně homogenní skupiny obyvatel došlo k jejich kategorizaci na osoby různé státní příslušnosti, a také na osoby bez státní příslušnosti.⁴⁹

O názorech o tom, že jednáním státu Izrael naplňuje znaky zločinu apartheidu tím, že jde o „*legislativní opatření zbavující skupinu práva na státní příslušnost*“,⁵⁰ a dále tím, že přijal legislativní opatření „*jejichž smyslem je rozdělovat obyvatelstvo podle rasy*“⁵¹ lze i v tomto případě uvažovat v širších souvislostech. Jordánsko v roce 1988 bez dalšího zrušilo (jordánskou) státní příslušnost většiny Palestinců žijících na Západním břehu.⁵² Egypt v letech 1953 až 1967 vykonával správu pásma Gazy a přijal zákonná opatření, jež neumožňovaly asimilaci obyvatel Gazy s občany Egypta, ani získání egyptské občanství.⁵³ Ačkoliv samozřejmě platí, že se uplatňuje zásada neregrecity, považuje autorka za problematické vnímání jednání státu Izrael způsobem, který je vytržen ze širšího kontextu těchto historických událostí, a sice proto, že současný stav izraelské legislativy je těmito historickými a politickými událostmi do určité míry ovlivněn či odůvodněn. Lze ovšem hypoteticky uvažovat o tom, že by *de lege ferenda* mělo dojít k nějakým změnám, bylo by to patrně žádoucí a přínosné pro řešení některých problémů, které jsou součástí izraelsko-palestinského konfliktu.

Jak bylo uvedeno výše, cizinci nemají dle obecných pravidel mezinárodního práva možnost aktivní účasti na politickém životě v zahraničním státu. Dle názoru autorky je pravděpodobné, že Palestinská autonomie by naopak vnímala jako nevládný akt, když by stát Izrael jednostranně (tj. nikoliv po předchozí dohodě těchto aktérů) umožnil Palestincům získání izraelského státního občanství a tím politických práv. Je možné, že by to Palestinská autonomie mohla považovat jednak za vměšování se do jejich vnitřních záležitostí resp. jako zásah do svých suverénních práv,⁵⁴ a dále pak za postup, kterým by se Izrael snažil zabránit plnému rozvinutí státnosti Palestiny. Pokud lze v rovině mandatorních znaků státu⁵⁵ namítat, že Palestina nemá zcela splněný znak výkonu veřejné moci,⁵⁶ mohlo by udělení izraelského státního občanství Palestincům způsobit ohrožení existence dalšího znaku státu, a sice stálého obyvatelstva.

Arabští občané státu Izrael sice mají na rozdíl od Palestinců, jejichž situace byla popsána výše, svobodu pohybu, a mají právo účastnit se politického života. Jsou ale omezováni jiným způsobem,

⁴⁸ ŠTURMA, P., ČEPELKA, Č. *Mezinárodní právo veřejné*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 229-230.

⁴⁹ Blíže k tomuto tématu D'EVEREUX, V. K některým otázkám vývoje státního občanství na území dnešního státu Izrael a na palestinském území. In: *AUCI*, 3/2020, s. 65-68 [online] 2020 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5n8kwc5z>.

⁵⁰ International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of *Apartheid*. c. d.

⁵¹ International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of *Apartheid*. c. d.

⁵² Blíže viz KHALIL, A. Palestinian Nationality and Citizenship. In: *CARIM Research Report*, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies. [online] 2001, s. 24 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/254nsw8w>.

⁵³ Proclamation of the Constitutional Regime for Gaza Strip of 1962. In: *The Official Gazette*. Gaza Strip, No. 675. 29. 3. 1962.

⁵⁴ Deklarace zásad mezinárodního práva upravující mírové, přátelské vztahy a spolupráci mezi všemi státy. Dokumenty OSN A/RES/XXV.

⁵⁵ *The International Conferences of American States, First Supplement, 1933-1949*, s. 121.

⁵⁶ Srov. IMSEIS, A. On membership of the United Nations and the State of Palestine: A critical account. In: *Leiden Journal of International Law*, vol. 34, no. 4, [online] 2021. s. 855-878. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/y2h2st2u>.

např. v oblasti soukromého a rodinného života. Toto omezení je na základě zákona o státním občanství a vstupu do Izraele,⁵⁷ který neumožňuje okamžité získání izraelského státního občanství či povolení k trvalému pobytu osobám ze smíšených manželství. Pokud občan Izraele (židovského nebo jiného původu) uzavře sňatek s palestinským občanem ze Západního břehu nebo z Gazy, nemají dle stanoviska HRW, možnost žít na území Izraele, až na určité výjimky udělené izraelským nejvyšším správním soudem. Naopak pokud občan Izraele uzavře sňatek s cizincem⁵⁸, je sloučení rodiny možné. Manžel občana Izraele má možnost získat izraelské státní občanství.⁵⁹

Dle názoru autorky nelze shledat důvody k naplnění definice apartheidu v podobě „*zákazu uzavírat smíšená manželství mezi příslušníky různých rasových skupin*“⁶⁰ z následujících důvodů. Zaprvé, toto zákonné ustanovení neobsahuje zákaz uzavírání smíšených manželství. Zadruhé, stát Izrael umožňuje uzavření výlučně církevních sňatků a současně uznává manželství, jakož i registrovaná partnerství uzavřená před civilními orgány v zahraničí. Je obecně známo, že uzavírání církevních sňatků, a to nikoliv pouze v Izraeli, se řídí pravidly, které vychází z několik set let starých náboženských tradic jednotlivých náboženských společenství, a z církevních právních předpisů. Jedním z přirozených či obvyklých pravidel pro uzavření tradičního církevního sňatku je, aby oba snoubenci byli členy téže církve. Zatřetí, je třeba rozlišovat dvě odlišné právní situace, a sice udělení občanství osobě nežidovského původu, která žije v manželství s osobou, která je nositelem práva návratu, kdy tito manželé společně emigrují do Izraele,⁶¹ od situace, kdy stávající občan Izraele uzavře sňatek s cizím státním příslušníkem. V tomto případě jde o správní proces v gesci izraelského ministerstva vnitra, který má několik fází, a sice vydání víza typu B1 (umožňující manželovi občana Izraele právo pobytu a právo pracovat), následně je vydáno vízum A5 (umožňující manželovi občana Izraele přechodně pobývat na území Izraele po dobu 1 roku), toto vízum může být prodlouženo maximálně čtyřikrát. Po uplynutí doby čtyř a půl roku je nutné podat žádost o udělení izraelského občanství.⁶² Během tohoto procesu je nutné doložit důkazy o existenci tohoto manželství, aby bylo vyloučeno, že šlo pouze o účelově uzavřené manželství.⁶³ Dalším kritériem je věková hranice, u palestinských mužů jde o 35 let, u palestinských žen 25 let.⁶⁴

Z výše uvedeného je patrné, že je aplikován postup předběžného individuálního schvalování cizinceva vstupu na státní území, souhlas se vstupem cizince na území je vyjádřen prostřednictvím

⁵⁷ *Citizenship and Entry into Israel Law (Temporary order) 5763–2003*, neoficiální překlad do anglického jazyka. In: Hamoked [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/yckcan6v>.

⁵⁸ Tj. nikoliv Palestincem.

⁵⁹ A Threshold Crossed. Israeli Authorities and the Crimes of Apartheid and Persecution. c. d. s. 16-18.

⁶⁰ International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of *Apartheid*. c. d.

⁶¹ V tomto případě sice skutečně dochází k okamžitému udělení státního občanství, ovšem děje se tak z důvodu odlišných zákonných předpisů. Jedná se o tzv. „právo návratu“ (tedy právo na imigraci do Izraele), které bylo jedním z hlavních důvodů pro vznik státu Izrael. Toto právo návratu je ekvivalentem Norimberských zákonů z doby nacistického Německa, které diskriminovaly všechny osoby židovského původu a dále osoby, které měly částečně židovské předky (např. jednoho z prarodičů) a také jejich manžele a děti. Toto právo návratu umožňuje osobám, které prokážou na základě listinných důkazů, že mají židovský původ a také jejich nežidovským manželům společné přesídlení do Izraele ze zahraničí, a získání občanství bez předchozího nepřetržitého přechodného pobytu na území státu Izrael, a v neposlední řadě bez prokázání znalosti hebrejského jazyka. *Israel: Law No. 5710-1950, The Law of Return*, neoficiální překlad do anglického jazyka. In: UNHCR Refworld. [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4fvnabt>.

⁶² *Israel: Nationality Law, 5712-1952*, neoficiální překlad do anglického jazyka. In: UNHCR Refworld. [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2awden7k>.

⁶³ Srov. Israeli Citizenship – the complete guide: How to get Israeli citizenship, including by marriage. In: David Angel Law & Notary Office. Immigration, visas, family and inheritance. [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/44cu3rrc>.

⁶⁴ Israel/Occupied Territories: High court decision institutionalises racial discrimination. Amnesty International report. MDE 15/042/2006 In: United Nations, The Question of Palestine. [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2s4ybcex>.

vydání dlouhodobého víza. Z obecného mezinárodního práva plyne, že je na plném uvážení státu, zda cizince na své území přijme, či nikoliv. Je to právo odpovídající územní výsosti státu.⁶⁵

Pro srovnání lze ve stručnosti zmínit praxi České republiky vyplývající ze zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky,⁶⁶ a ze zákona č. 186/2013 Sb. o státním občanství.⁶⁷ Podle ustanovení § 87b zákona o pobytu cizinců platí, že rodinný příslušník, který není občanem EU a doprovází či následuje občana EU žijícího v České republice, a hodlá na území pobývat dlouhodobě, musí ve lhůtě 3 měsíců od vstupu na území požádat o povolení k přechodnému pobytu.⁶⁸ O žádosti se vede správní řízení, do něhož je třeba doložit důkazy o existenci a trvání vztahu, je třeba prokázat, že tento pár má trvalý, vážný a hluboký vztah. Za účelem prověření tohoto vztahu je ministerstvo vnitra oprávněno požádat o provedení pobytové kontroly cizinecké policie, a dále je oprávněno provést důkaz výsledkem žadatele (tj. manžela či partnera občana EU) s doložením svědecké výpovědi občana EU. Žádost může být zamítnuta v případě naplnění důvodů definovaných v § 87d zákona o pobytu cizinců, mezi těmito důvody je zahrnuto také důvodné (prokazatelné) nebezpečí, pokud by žadatel mohl ohrozit bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušit veřejný pořádek.⁶⁹ V případě zamítnutí žádosti lze podat odvolání, o kterém rozhoduje nadřízený orgán ministerstva vnitra.⁷⁰ Pokud je odvolání neúspěšné, lze podat žalobu k nejvyššímu správnímu soudu.⁷¹ Zákon neumožňuje okamžité udělení českého občanství na základě sňatku s občanem ČR. Dle ustanovení § 15 odst. 1 písm. e) zákona o státním občanství je toliko možné žádat o výjimku z délky trvalého pobytu na území ČR v případě, že žadatel žije ve společné domácnosti s manželem či registrovaným partnerem, který má české občanství.⁷²

Dle názoru autorky nemůže být z výše uvedených důvodů shledáno naplnění znaků zločinu apartheidu ze strany státu Izrael. Zastánci tohoto názoru mohou dle názoru autorky nesprávně hodnotit dopady změny právní praxe. V minulosti bylo možné ve vztahu k manželům občanů Izraele postupovat podle zákona o právu návratu.⁷³ V roce 2003 ovšem došlo ke změně a vytvoření speciální úpravy popsané výše. Jak již autorka uvedla, výrazem suverenity státu je upravit pravidla, podle nichž umožňuje vstup cizinců na své území a uděluje povolení k trvalému pobytu a státní občanství. Autorka se domnívá, že výše uvedené názory, na jejichž základě je stát Izrael obviňován ze zločinu apartheidu, může být odrazem toho, že pro některé Palestince je mimořádně obtížné vyrovnat se s realitou existence státu Izrael. S tím také souvisí fakt, že pouze část z původně relativně homogenní skupiny arabských obyvatel (muslimského a křesťanského vyznání) žijících na území dnešního Izraele a Palestinské autonomie, má vlivem historických a politických událostí a změn, izraelské občanství, a část naopak je ve vztahu ke státu Izrael cizincem. Proto může být

⁶⁵ ŠTURMA, ČEPELKA, c. d. s. 230.

⁶⁶ Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, Částka 106 (ze dne 23. 12. 1999), v účinnosti od 1. 1. 2000.

⁶⁷ Zákon č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů, Částka 77 (ze dne 2. 7. 2013), v účinnosti od 1. 1. 2014.

⁶⁸ Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky, c. d.

⁶⁹ Ibidem.

Je nasnadě, že v případě České republiky nepůjde o příliš časté uplatnění těchto důvodů v praxi. Česká republika není vystavena takovému množství bezpečnostních hrozeb jako Izrael, ale přesto zákonodárce shledal důvod pro zahrnutí těchto ustanovení. Pro srovnání lze uvést, že z nedávno provedeného průzkumu vyplývá, že cca 75% Palestinců žijících na Západním břehu a v pásmu Gazy schvaluje teroristické útoky na stát Izrael provedené hnutím Hamás 7. 10. 2023. Palestinians in Gaza, West Bank strongly support Hamas, October 7 attack. In: Jerusalem Post. [online] 2023 [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/34zscp8c>.

⁷⁰ Ibidem.

⁷¹ Ibidem.

⁷² Zákon č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky, c. d.

⁷³ Israel: Law No. 5710-1950, The Law of Return, c. d.

nasnadě hledat jakýkoliv možný zástupný důvod pro argumentaci, která by měla dopady na vytvoření nenávistného vztahu vůči státu Izrael u části laické a také části odborné veřejnosti.

Jediná oblast, kterou by autorka v tomto ohledu mohla případně považovat za problematickou (nikoliv ve smyslu apartheidu, ale ve smyslu diskriminačním) by byla věková hranice 35 let u mužů a 25 let u žen. Tato věková hranice je relativně vysoká. Je všeobecně známo, že v současné době dochází v ekonomicky vyspělých státech k vstupu do manželství v pozdějším věku, stejně tak je dlouhodobým trendem stále pozdější věk provorodiček.⁷⁴ Pro srovnání lze zmínit, že dle ustanovení § 42a zákona o pobytu cizinců je minimální věk pro sloučení rodiny 20 let u každého z manželů (nikoliv tedy věk 18 let, který opravňuje osoby do manželství vstoupit).⁷⁵ Z pohledu autorky by proto bylo možné zvážit existenci důvodů pro legislativní snížení této věkové kategorie. Pro plné zhodnocení, zda je takto vysoká věková hranice diskriminační či nikoliv by ovšem bylo nezbytné provést detailní analýzu důvodové zprávy a dalších dokumentů souvisejících se vznikem předmětné právní úpravy v Izraeli.

Úplným závěrem k této části autorka uvádí pro ilustraci ještě poslední srovnávací příklad. Česká republika umožňuje získání povolení k trvalému pobytu bez předchozího pobytu na území na základě tzv. příslušnosti ke krajanské komunitě. Osoby, které prokáží, že jejich předci byli českoslovenští občané, kteří cca od druhé poloviny 19. století zakládali v zahraničí krajanské komunity např. přesídlili na některé části území dnešní Ukrajiny, mohou okamžitě získat povolení k trvalému pobytu. Tedy bez předchozího pobytu a bez znalosti českého jazyka. Toto je relevantní jen pro ty občany Ukrajiny, jejichž předci v přímé linii byli prokazatelně českého etnického původu, dále pro děti a manželé příslušníků krajanské komunity. Dle názoru autorky by ovšem bylo podobně nesprávné tvrdit, že Česká republika se dopouští diskriminačního jednání tím, že neumožňuje právo získat povolení k trvalému pobytu všem občanům Ukrajiny bez rozdílu. Tím spíše by považovala ještě za mnohem více paradoxní v analogii izraelského příkladu hypoteticky uvažovat o tom, že by existoval právní důvod pro aplikaci ustanovení o zločinu apartheidu na jednání České republiky.

V. NEMOŽNOST REPATRIACE PALESTINSKÝCH UPRCHLÍKŮ, MOŽNOST ZRUŠENÍ POVOLENÍ K TRVALÉMU POBYTU PALESTINSKÝCH OBYVATEL JERUZALÉMA

Další situace, která je vnímána jako projev apartheidu se týká neumožnění repatriace uprchlíků a jejich potomků. V důsledku války nezávislost (1948) a šestidenní války (1967) opustilo území státu Izrael přibližně celkem 750.000 osob. Mezitím došlo v této skupině k obrovskému generačnímu růstu. V současné době může jít o více než 6 milionů jedinců, kteří nemají možnost repatriace, a jsou nositeli speciálního statusu pod záštitou organizace UNRWA.⁷⁶ Zpráva HRW namítá, že stát Izrael naopak umožňuje a podporuje emigraci osob židovského původu z různých částí světa do Izraele.⁷⁷ Palestínští obyvatelé Východního Jeruzaléma jsou dle této zprávy diskriminováni tím, že jsou držiteli povolení k trvalému pobytu, které může být zrušeno v případě, že by se jeho držitel vystěhoval do zahraničí. HRW namítá, že v případě židovských obyvatel

⁷⁴ Lze odkázat např. na dřívější statistiku Evropské hospodářské komise OSN. V Izraeli byl v roce 2018 průměrný věk pro vstup do prvního manželství u žen 28 let a u mužů 30 let.

Mean age of men at first marriage. In: UNECE [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/3974usjv>.

Mean age of women at first marriage. In: UNECE [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/3nh7swd5>.

⁷⁵ Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky, c. d.

⁷⁶ A Treshold Crossed. Israeli Authorities and the Crimes of Apartheid and Persecution. c. d. s. 202-203.

⁷⁷ Ibidem s. 37.

Jeruzaléma neplatí analogická úprava. Židé mohou žít v zahraničí po neomezenou dobu a jejich pobyt nebude zrušen.⁷⁸

První část této problematiky se týká „vytvoření legislativních opatření, která rasově skupině znemožňují právo návratu do země“.⁷⁹ Dle názoru autorky může jít i v tomto případě nesprávnou aplikaci této mezinárodní smlouvy z následujících důvodů. Na situace týkající se uprchlíků obecně se aplikuje odlišná mezinárodněprávní úprava, a sice Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951.⁸⁰ Palestínští uprchlíci ovšem nesplňují definici uprchlíka podle této úmluvy, tedy nejde o „osoby, které mají oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských, národnostních, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro politické přesvědčení. Nacházejí se mimo stát, jehož jsou občany, a nemohou nebo nechtějí pro takovou obavu využít ochrany této země, nebo se jedná o osoby, které nemají státní příslušnost a nalézají se mimo stát svého obvyklého pobytu.“⁸¹ Aby se palestínští uprchlíci nenacházeli v právním vakuu, přistoupila OSN k vytvoření speciálního právního režimu, které tyto osoby využívají pod záštitou organizace UNRWA.⁸² Pokud jde o palestínské uprchlíky, je možné shledat, že se fakticky jedná o osoby bez efektivní státní příslušnosti. Jejich předci opustili území dnešního státu Izrael, a tudíž účinně nezískali izraelské občanství. Naopak jejich „palestínské občanství“, tj. příslušnost platná v období Mandátu Palestina,⁸³ přestalo být právně účinné z několika důvodů. Došlo k ukončení mandátní správy Velkou Británií, ve spojení se vznikem státu Izrael byl přijat izraelský zákon o státním občanství z roku 1952,⁸⁴ a byla přijata jordánská právní úprava o udělení státního občanství Palestincům,⁸⁵ která taktéž pozbyla účinnosti a občanství jim bylo následně odebráno.⁸⁶

Pakliže by mělo být hypoteticky uvažováno o udělení izraelského státního příslušnosti palestínským uprchlíkům, šlo by z pohledu mezinárodního práva o nabytí občanství naturalizací. Jde tedy o situaci nabytí občanství cizincem či bezdomovcem, k němuž došlo později, než při narození. Podmínky pro naturalizaci stanoví vnitrostátní právo.⁸⁷ Státy mají v tomto ohledu z hlediska obecného mezinárodního práva volnost. Z mezinárodních smluv uzavřených mezi státy pro případy repatriace však může plynout vystěhovalcům a jejich potomkům naturalizovaným v jiném státě právo návratu do státu jejich původu, nebo do státu, ve kterém je soustředěno obyvatelstvo jejich národnosti.⁸⁸ V případě Izraele a Palestiny k uzavření takových smluv dosud nedošlo a v současné době ani nic nenasvědčuje tomu, že by tyto strany měly zájem na uzavření těchto smluv. Pakliže z obecného mezinárodního práva neplyne povinnost státu takovou smlouvu uzavřít, nelze ani konstatovat, že stát se dopustil porušení závazků, jestliže neumožnil repatriaci těchto osob.

Jednání státu Izrael, který umožňuje přistěhovalectví pouze osobám židovského původu či s židovskými předky, aniž by tyto osoby měly faktický vztah k území státu Izrael, lze vnímat

⁷⁸ Ibidem s. 16-17.

⁷⁹ International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of *Apartheid*. c. d.

⁸⁰ *Convention relating to the Status of Refugee*, Geneva, 1951, UNTS, Vol. 189, No. 2545, p. 137.

⁸¹ Ibidem.

⁸² Rezoluce valného shromáždění OSN, A/RES/302 (IV), In: UNRWA [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2t3xmec5>.

What is the Mandate of UNRWA. In: UNRWA [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4hw8hj8j>.

⁸³ Podle *Palestinian Citizenship order, Legislation of Palestine*, Vol. 1., s. 37, Laws of Palestine, s. 3404, Palestinian Gazette, No. 1351, ve znění Supplement 2, 10. 8. 1944, s. 912.

⁸⁴ *Israel: Nationality Law, 5712-1952*, c. d.

⁸⁵ Jordan's Constitution of 1952 with Amendments through 2011. [online] 2019. [cit. 2019-03-12]. Dostupné na: https://www.constituteproject.org/constitution/Jordan_2011.pdf.

⁸⁶ Toto bylo popsáno v předchozí kapitole.

⁸⁷ POTOČNÝ, ONDŘEJ, c. d. s. 48.

⁸⁸ Takové bilaterální mezinárodní smlouvy např. uzavřelo Československo v letech 1944 až 1948 s Francií, Sovětským svazem, Maďarskem, Rumunskem a Jugoslávií, ibidem c. d. s. 49.

v širším kontextu. A sice v souvislosti s legislativou Palestinské autonomie. Palestinské vnitrostátní předpisy rovněž dosud neumožňují účinnou repatriaci uprchlíků.⁸⁹ Autorka se dále domnívá, že bližší či užší vztah mohou mít palestinští uprchlíci ve vztahu k Palestinské autonomii, případně k jinému z arabských států z důvodu, že na jejich území žije většina obyvatel podobného původu, kultury či náboženství.

Dále lze v rámci těchto širších souvislostí vnímat i fakt, že v současném mezinárodním společenství je přibližně 50 států, které mají většinu obyvatel muslimského vyznání,⁹⁰ a z toho je 22 států, jehož většinu obyvatelstva tvoří Arabové, tedy národnostní či etnická skupina, jejíž součástí jsou také Palestinci.⁹¹ Nelze tudíž teoreticky shledat kvantitativní nedostatek států, které by teoreticky mohly projevit zájem na uzavření bilaterálních smluv s Palestinskou autonomií, jejichž předmětem by byla repatriace uprchlíků. Naopak existuje pouze jeden stát, a sice stát Izrael, jehož většina obyvatel je tvořena osobami židovského původu.

Další část problematiky se týká „*práva na svobodu pohybu a volby místa usídlení*“.⁹² Možnost zrušení povolení k trvalému pobytu v Jeruzalémě je autory zprávy HRW považována za důvod pro aplikaci ustanovení o zločinu apartheidu.⁹³ Dle názoru autorky ani v tomto případě nemůže jít o správný výklad a to z následujících důvodů. Především nedochází k rozlišování mezi dvěma různými právními jevy, a sice povolení k trvalému pobytu vydané státem Izrael a izraelské občanství.

Povolení k trvalému pobytu je pobytový titul cizinců.⁹⁴ Stát má volnost přijmout pravidla, podle nichž bude povolení k trvalému pobytu zrušeno např. z důvodu dlouhodobé nepřítomnosti cizince na území. Pro srovnání lze uvést, že dle českého zákona o pobytu cizinců, ministerstvo vnitra zruší povolení k trvalému pobytu pokud jeho držitel nepřetržitě pobývá mimo území České republiky po dobu 1 roku (jestliže se nachází mimo území Evropské unie)⁹⁵, po dobu 6 let (jestliže se nachází na území Evropské unie)⁹⁶. Cizinci, který získal povolení k trvalému pobytu jako rodinný příslušník občana EU (např. z důvodu manželství), zruší ministerstvo vnitra povolení k trvalému pobytu, pokud se nachází nepřetržitě mimo území ČR po dobu 2 let.⁹⁷ Podobně např. USA mají legislativně zakotvené zrušení povolení k trvalému pobytu v případě, že jeho držitel nepřetržitě pobývá v zahraničí po dobu 12 měsíců.⁹⁸

Dle názoru autorky je zřejmé, že právní úprava států může stanovit varianty pro zrušení povolení k trvalému pobytu ve vztahu k různým kategoriím osob, aniž by na legislativní opatření takového státu bylo nahlíženo jako za základ zločinu apartheidu.

Od právní úpravy týkající se ztráty povolení k trvalému pobytu cizinců je pak nezbytné odlišit případy vycestování osoby, která je nositelem izraelského občanství, a její dlouhodobý pobyt v zahraničí nemůže mít dopad na existenci tohoto občanství či zapříčinit jeho ztrátu. Státní

⁸⁹ srov. QUAFISHEH, M. M. Palestinian Citizenship law: A Proposal. In: *Yearbook of Islamic and Middle Eastern Law Online*. [online] 20 (1), 2018 s. 60-95 [cit. 2019-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/3b632pfe>.

⁹⁰ Muslim majority countries 2023. In: *World Population Review*. [online] [cit. 2019-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5n65sjf>.

⁹¹ Facts about Arabs and the Arab World. In: ADC. [online] [cit. 2019-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2twnuh2d>.

⁹² International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of *Apartheid*. c. d.

⁹³ A Threshold Crossed. Israeli Authorities and the Crimes of Apartheid and Persecution. c. d. s. 16-17.

⁹⁴ Pro úplnost lze dodat, že palestinští držitelé povolení k trvalému pobytu mají možnost požádat o izraelské občanství nejvýše v období tří let po dosažení osmnáctého roku věku. Podmínkou udělení státního občanství je, že musí mít trvalý pobyt na území Izraele nepřetržitě po dobu pěti let před podáním žádosti o izraelské občanství. Z politických důvodů je to ovšem pro většinu obyvatel Jeruzaléma nepřijatelné a proto preferují nadále být držiteli pouze povolení k trvalému pobytu. Srov. KHALIL, c. d. s. 42.

⁹⁵ § 77 (1) c) zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky, c. d.

⁹⁶ § 77 (1) d) Ibidem.

⁹⁷ § 871 (1) d) Ibidem.

⁹⁸ 5 Ways to lose permanent resident status. In: *Citizenpath* [online] [cit. 2019-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/yycyueumv>.

občanství je (na rozdíl od povolení k trvalému pobytu cizinců) trvalý právní svazek mezi jednotlivcem a určitým státem.⁹⁹ Toto pouto zpravidla nezaniká ani v případě dlouhodobého, či celoživotního pobytu v zahraničí. Např. dítě narozené v zahraničí získá podle principu *ius sanguinis* občanství státu svých rodičů. V praxi se může stát, že takové dítě nikdy nepobývá na území státu, jehož je občanem, aniž by to zapříčinilo odejmutí státního občanství této osoby. Zánik a ztráta státního občanství nejsou upraveny obecným mezinárodním právem, řídí se vnitrostátními právními předpisy, a mohou být též upraveny v mezinárodních smlouvách.¹⁰⁰

VI. IZRAEL JE „NÁRODNÍ STÁT ŽIDOVSKÉHO LIDU“

Poslední oblastí, kterou autorka posuzovala v kontextu „obvinění“ státu Izrael ze zločinu apartheidu je izraelský vnitrostátní předpis, který je v hierarchii právních předpisů možno považovat za určitý ekvivalent ústavního zákona. Jedná se o základní zákon o národním státě z roku 2018. Tento právní předpis obsahuje ustanovení, podle jehož čl. 1 je stát Izrael „*historickou domovinou židovského lidu, v níž vznikl stát Izrael, ... kde židovští lidé vykonávají své národní, kulturní, náboženské a historické právo na sebeurčení, ... a toto právo je vyhrazené pro židovské osoby*“.¹⁰¹ Toto ustanovení dle názoru HRW naplňuje znaky definice apartheidu.¹⁰² Cílem této poslední kapitoly je zjištění, zda je možné na ustanovení tohoto zákona nahlížet jako na praktiky, jejichž cílem je „*upevnit nadvládu jedné rasové skupiny osob nad jakoukoliv jinou rasovou skupinou osob a systematicky tyto osoby utlačovat*“,¹⁰³ a sice prostřednictvím legislativních opatření. Dle názoru autorky nezbytné zohlednit skutečnost, zda dochází či nedochází na základě tohoto zákona v izraelské společnosti ke konkrétním správním či legislativním krokům, které by „*systematicky utlačovaly*“ nežidovské skupiny obyvatel. Dále je třeba zohlednit postavení tohoto právního předpisu v prostředí stávajících zákonů totožné právní síly. Konečně, je pak třeba vyhodnotit konkrétní účinky či dopady tohoto předpisu.

Přijetí tohoto zákona vyvolalo v izraelské společnosti velký odpor. Příslušníci menšin se tímto zákonem cítili diskriminováni a vyjadřovali svůj nesouhlas.¹⁰⁴ Dle názoru autorky je ovšem podstatná především skutečnost, zda dle tohoto zákona dochází ke konkrétnímu diskriminačnímu jednání menšin, anebo zda jde případně o „*pouhé programové prohlášení*“ reflektující širší souvislosti. Mezi ně by bylo možné zahrnout okolnosti, za nichž stát Izrael vznikl, dále fakt, že stát Izrael je jediným státem, v němž žije většina židovských obyvatel a to, že Židé ve všech ostatních státech tvoří národnostní menšinu, a v neposlední řadě také to, že účelem vytvoření státu Izrael bylo poskytnutí prostoru pro bezpečný život osob židovského původu a vytvoření místa, kam se tyto osoby mohou uchýlit v případě, že by si to samy zvolily nebo pokud by docházelo v místě jejich obvyklého pobytu k porušování jejich základních lidských práv. Tento zákon nijak nemění či neruší ostatní zákony stejné právní síly, např. základní zákon o lidské důstojnosti a svobodě z roku 1992, který garantuje totožná práva všem obyvatelům státu Izrael bez rozdílu.¹⁰⁵ Autorce

⁹⁹ POTOČNÝ, ONDŘEJ, c. d. s. 47.

¹⁰⁰ Příkladem typu takové smlouvy je regionální Evropská úmluva o státním občanství z roku 1997. European Convention on Nationality, Council of Europe, European Treaty Series – No. 166, Strasbourg, 6. XI. 1997. [cit. 2019-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/3sm8a6rz>.

POTOČNÝ, ONDŘEJ, c. d. s. 51-52.

¹⁰¹ Basic Law: Israel – the Nation State of the Jewish People [online]. 2018 [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4z6yzy48> [neoficiální překlad Dr. Susan Hattis Rolef].

¹⁰² A Threshold Crossed. Israeli Authorities and the Crimes of Apartheid and Persecution. c. d. s. 45-46.

¹⁰³ International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of *Apartheid*. c. d.

¹⁰⁴ Tens of thousands protest in Tel Aviv against nation state law. In: Aljazeera. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5642n98a>.

¹⁰⁵ Basic Law: Human Dignity and Liberty. In: Israel Ministry of Foreign Affairs [online]. 1992 [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/59rr54je>.

není známo, že by podle tohoto zákona stát Izrael činil vůči příslušníkům menšin kroky, které by směřovaly k jejich diskriminaci či systematickému útlaku. Tento právní předpis se autorce jeví spíše jako programové prohlášení reflektující kontinuitu s dřívějšími dokumenty, např. s Balfourovou deklarací z roku 1917, podle níž „*je Palestina národní domovinou židovského lidu*“.¹⁰⁶ Dále pak s Deklarací nezávislosti státu Izrael z roku 1948, podle níž „*se vyhlašuje vytvoření židovského státu v zemi izraelské, který bude dále zván státem Izrael*“.¹⁰⁷ Dle názoru autorky formulace tohoto zákona může rovněž reflektovat podporu izraelské vlády židovským osobám žijícím v zahraničí ve spojení antisemitistickými útoky, které jsou nezdědka kdy také fyzického charakteru.¹⁰⁸ Jakkoliv se přijetí tohoto zákona v kontextu plynutí času nemusí jevit jako zcela korektní či vhodné, nenachází autorka jediný důvod pro nahlížení na tento předpis jako na právní základ pro „obvinění“ státu Izrael ze zločinu apartheidu.¹⁰⁹ A to zejména z důvodu, že postavení práv menšin na území státu Izrael nebylo tímto zákonem dotčeno.¹¹⁰ Podobný závěr shledal izraelský nejvyšší soud, který tento zákon přezkoumával v roce 2021 a uvedl, že „*rovná práva jsou garantována všem občanům (státu Izrael) vč. příslušníkům menšin, právo na národní (židovské) sebeurčení nevyklučuje uznané právo na osobnostní a kulturní práva (příslušníků menšin), zákon potvrdil jazyková práva příslušníků menšin v úředním styku*“.¹¹¹ Jiná situace by ovšem nastala, pokud by do budoucna stát Izrael přijal prováděcí předpisy, podle nichž by docházelo k jednání veřejných orgánů v podobě konání, povolení (resp. nepřijetí zákazu) a podporování jednání namířeného proti nadále platným právům občanů státu Izrael, kteří nejsou židovského původu.

VII. ZÁVĚR

Autorka v žádném z výše zkoumaných případů neshledala naplnění skutkové podstaty zločinu apartheidu. Proto považuje „obvinění“ vůči státu Izrael za nesprávné. Je možné polemizovat o tom, z jakého důvodu jsou tato obvinění vznášena. Nabízí se několik úvah.

Nevládní organizace zabývající se touto problematikou jsou stále laickou entitou, působí v nich především znalci místní problematiky. Je tudíž možné jejich stanoviska o údajném naplnění znaků zločinu apartheidu v jednání státu Izrael vnímat jako laický názor. Může případně jít i o svým způsobem „přehnaná tvrzení“ s cílem upozornit na to, že je třeba vnímat určité jednání jako problematické, a třeba hledat řešení. Lze zvažovat, zda HRW svými stanovisky překročila míru svobody projevu. O tom by případně mohl rozhodnout soud, pokud by Izrael vůči této organizaci

¹⁰⁶ Balfour Declaration. In: Yale Law School, Lillian Goldman Law Library. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/3pm4m3es>.

¹⁰⁷ Declaration of Israel's Independence. In: Yale Law School, Lillian Goldman Law Library. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2p93yx6c>.

¹⁰⁸ srov. GREEN, E. Israel's new law inflames the core tension in its identity. In: The Atlantic. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/yuwb625>.

EU leads criticism after Israel passes Jewish nation state law. In: The Guardian. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/yc7n8t5y>.

¹⁰⁹ srov. Israel's Jewish Nation State Law. In: Adalah, The Legal centre for Arab minority Rights in Israel. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/ys274wm5>.

JABAREEN, H. BISHARA, S. The Nation State Law. In: *Journal of Palestine studies*. Vol. 49, No. 2 (190) Winter 2019, s. 43-57 [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5yyzcern>.

¹¹⁰ Detailnější rozbor k této problematice z různých mezinárodněprávních aspektů je obsažen v článku autorky: D'EVEREUX, V. K postavení menšin na území státu Izrael v kontextu mezinárodního práva a zákona o národním státě. In: *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*, 3/2021, s. 129-152 [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/mt5j9see>.

¹¹¹ Contentious Jewish state law upheld by Israeli court. In: Aljazeera. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/42k7ewvj>.

High court rejects petition to strike down nation-state law. In: The Times of Israel. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/efftdpu>.

vznesl žalobu. Hypoteticky by se tím mohly zpočátku zabývat izraelské soudní orgány. V té souvislosti by patrně bylo třeba zhodnotit, zda je možné vnímat stanovisko této nevládní organizace jako výrok předběžný, či podložený. Jako výrok politický či vědecký resp. právní. Jako výrok, jehož účelem je na něco nezávazně prokázat, či jako výrok, který toto tvrzení závazně ustaluje. Důvodnosti tohoto způsobu vnímání by nasvědčoval např. komentář prof. Lingaas, která uvedla, že citovaná zpráva HRW byla zamýšlena jako „*budíček, výbušná nálož a morálně zatracující*“ tvrzení.¹¹²

Současně je ale nutné zohlednit i to, že HRW, jakož i jiné nevládní organizace, nenesou odpovědnost za to, že jejich výroky jsou často laickou veřejností nekriticky přebírány. Dle názoru autorky laická veřejnost by mohla snadno nabýt nesprávného dojmu, že sdělení těchto mezinárodních nevládních organizací je zcela jednoznačné. Důvodem pro přijetí takového závěru by mohl být fakt, že tyto organizace mohou mít vybudováno určité renomé ve vztahu k historii své působnosti. Ve vztahu k jiným příkladům z praxe byly tyto organizace za svou činnost vysoce ceněny.¹¹³ Proto je pravděpodobné, že by laická veřejnost mohla mít ke sdělením těchto organizací plnou důvěru. Mohla by dojít k závěru, že zprávy těchto organizací jsou definitivním a zcela objektivním faktem.¹¹⁴ Proto jsou takto formulované závěry dle názoru autorky potenciálně nebezpečné (ačkoliv ne nutně protiprávní), protože v jejich souvislostech se pak může rozvinout radikální forma jednání některých jednotlivců, kteří nekriticky a doslovně přejali názory těchto organizací, a případně se později kvůli svému přesvědčení dopustili porušení zákona. Příslušníci laické veřejnosti si nemusí být nutně vědomi toho, že tyto organizace ovšem nemají žádnou kompetenci přijmout rozhodnutí o tom, zda došlo či nedošlo ke zločinu apartheidu. O tom může rozhodnout Mezinárodní trestní soud nebo případně také *ad hoc* zřízený trestní tribunál.

Dle názoru autorky by bylo prospěšné, pokud by tyto organizace zveřejnily prohlášení, v němž by vysvětlily své postavení a svou pozici a případně se také omluvily za zveřejňování informací, které mohou být zavádějící, a potažmo mohou vést k diskriminaci a nenávisti vůči určitým skupinám osob. Současně do budoucna by dle názoru autorky tyto organizace měly zásadně korigovat svá prohlášení a sdělení. Jejich prohlášení by mohlo být formulováno například následovně „*organizace se domnívají, že existují vážné důvody pro zahájení vyšetřování o tom zda je možné konkrétní jednání státu Izrael považovat za zločin apartheidu, a v případě že nikoliv, pak navrhuje, aby bylo provedeno šetření, jehož výsledkem by bylo určení zda, a k jakému porušení mezinárodněprávních závazků státem Izrael dochází*“. Autorka si je nicméně vědoma, že je jen málo pravděpodobné, že by k této změně mohlo dojít.

Na zkoumaných příkladech autorka došla k závěru, že stát Izrael porušuje některé závazky plynoucí z mezinárodního práva, zejm. jedná nad rámec rozsahu práv okupačního státu na Západním břehu. Je ovšem také potřeba zohlednit širší souvislosti spojené s těmito porušeními, např. trvající bezpečnostní hrozby ze strany radikalizovaných Palestinců.

Ve vztahu k „preferování obyvatel židovského původu“ státem Izrael je dále třeba zohlednit fakt, že Izrael je jediným židovským státem v regionu. Tudíž je dle názoru autorky zcela důvodné, že stát Izrael umožňuje národní sebeurčení osobám židovského původu, a osobám s židovskými

¹¹² LINGAS, c. d.

¹¹³ Human Rights Watch wins UN prize. Human Rights award shared with 6 individuals. In: HRW. [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/ysfjysv8>.

Human Rights Commissioner praises the work of Amnesty International. In: Federal Foreign Office. Germany. [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5dv2r56s>.

¹¹⁴ Srov. RON, J., CROW, D. Who trusts local human rights organisations? Evidence from three world regions. In: *Human Rights Quarterly*. Vol. 37, N.o. 1, 2015, s. 188-239 [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5ckv5yaf>.

předky, a současně umožňuje občanská, kulturní, jazyková a politická práva všem příslušníkům menšin žijícím na jeho území.

Postavení státu Izrael bylo od počátku jeho vzniku ztížené obrovskou mírou animozity ze strany jeho arabských sousedů a snahou o zničení jeho existence. Tato snaha v současné době pokračuje zejm. ze strany teroristických organizací Hamás a Palestinský Islámský džihád, stát Izrael dále čelí řadě bezpečnostních hrozeb, např. od hnutí Hizballáh.

Současné postavení Palestinské autonomie je rovněž, soudě podle toho, co vyplývá z veřejně známých zdrojů, nesnadné. Tento útvar usilující o plné rozvinutí státnosti se na venek jeví jako slabý, má problémy ve vztahu k výkonu veřejné moci. Těší se sice obrovské míře podpory mezinárodního společenství, ať už finanční¹¹⁵ či projevu sympatií. Na druhé straně ovšem sousední arabské státy jsou jen zcela minimálně ochotny Palestincům skutečně a efektivně pomoci. Egypt, jediný arabský soused pásma Gazy, nemá zájem dočasně přijmout větší množství přesídlených obyvatel pásma Gazy. Obává se, že by tito uprchlíci již v Egyptě zůstali a na tom nemá nejmenší zájem. Nadto je považuje za bezpečnostní hrozbu. Obává rozšíření terorismu na své území. V neposlední řadě nemá zájem, aby se místo ozbrojeného konfliktu s Izraelem přesunulo na Sinajskou poušť.¹¹⁶

KLÍČOVÁ SLOVA

apartheid, Izrael, Palestinci, izraelští Arabové a příslušníci menšin, vojenská okupace, omezení práv

KEY WORDS

apartheid, Israel, Palestinians, Israeli Arabs and minorities, military occupation, restriction of rights

POUŽITÁ LITERATURA

1. ABDULLA, Rinad. Colonialism and Apartheid Against Fragmented Palestinians: Putting the Pieces Back Together. In: *State Crime Journal* 5, no. 1 [online] 2016. s. 51–80. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/yebk485t>
2. Answer given by High Representative/Vice-President Borrell i Fontelles on behalf of the European Commission. In: European Parliament. [online] Parliamentary questions, E-000932/2022(ASW). [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/y4js9b3h>
3. Applicability of the crime of apartheid to Israel. In: Badil Resource Center. [online] 2020 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4mzfkzfy>
4. A regime of Jewish supremacy from the Jordan River to the Mediterranean Sea: This is apartheid. In: B'Tselem [online] 2021 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/y3wvf94y>
5. At least 350 dead in Hamas massacre of Nova music festival. In: The Jerusalem Post. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/598k9raz>

---

¹¹⁵ EU financial assistance to Palestine. In: European Parliament [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4xed76sr>.

Palestine. In: European Commission. [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/bdfrthwj>.

¹¹⁶ HASSANEIN, H. Israel war: Why Egypt wouldn't want Gazan refugees? In: FDD [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/nyt96yap>.

Egypt does not see why country should bear solely the responsibility for Gaza's refugee influx. In: CNBC. [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/45ju2tw6>.

6. A treshold crossed. Israeli suthorities and the crimes of apartheid and persecution. In: Human Rights Watch [online] 2021 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/48zufzrm>
7. BARAK, Oren. The Failure of the Israeli-Palestinian Peace Process, 1993-2000. In: *Journal of Peace Research* 42, No. 6, [online] 2005. s. 719–36. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/3f2sjpvh>
8. BAR-TAL, Daniel, ELDAR, Akiva. Why Israel does not want to negotiate. In: *Palestine-Israel Journal*. Vol. 13, No. 2 [online] 2006 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/y8rvy6yr>
9. Balfour Declaration. In: Yale Law School, Lillian Goldman Law Library. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/3pm4m3es>
10. Basic Law: Human Dignity and Liberty. In: Israel Ministry of Foreign Affairs [online]. 1992 [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/59rr54je>
11. Basic Law: Israel – the Nation State of the Jewish People [online]. 2018 [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4z6yzy48> [neoficiální překlad Dr. Susan Hattis Rolef]
12. *Citizenship and Entry into Israel Law (Temporary order) 5763–2003*, [neoficiální překlad do anglického jazyka.] In: Hamoked [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/yckcan6v>
13. Contentious Jewish state law upheld by Israeli court. In: Aljazera. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/42k7ewvj>
14. *Convention respecting the Laws and Customs of War on Land and its Annex: Regulations concerning Laws and Customs of War on Land. Hague, 18 October 1907.*
15. *Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949.* In: ICRC [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/ymatxfk9>
16. *Convention relating to the Status of Refugee, Geneva, 1951, UNTS, Vol. 189, No. 2545, p. 137*
17. Declaration of Israel’s Independence. In: Yale Law School, Lillian Goldman Law Library. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2p93yx6c>
18. Deklarace zásad mezinárodního práva upravující mírové, přátelské vztahy a spolupráci mezi všemi státy. Dokumenty OSN A/RES/XXV
19. D’EVEREUX, Veronika. Assesment of the approach of the selected international and national non-governmental organisations specialising on addressing the issue of the Israeli-Palestinian Conflict. In: *Prague Law Working Paper Series*. No. 2023/III/4. 23 s. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/57vdyu42>
20. D’EVEREUX, Veronika. K některým otázkám vývoje státního občanství na území dnešního státu Izrael a na palestinském území. In: *AUCI*, 3/2020, s. 65-68 [online] 2020 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5n8kwc5z>
21. D’EVEREUX, Veronika. K postavení menšin na území státu Izrael v kontextu mezinárodního práva a zákona o národním státě. In: *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*, 3/2021, s. 129-152 [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/mt5j9see>
22. D’EVEREUX, Veronika. Selected issues of the responsibility of the State of Israel and Palestine for violation of obligations stemming from international humanitarian law in connection with the Action of Palestine at the International Criminal Court. In: ŠTURMA,

- P. (ed) Czech Yearbook of Public and Private International Law, Vol. 12, [online] 2021 s. 33-46 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/yc6xbvjb>
23. Egypt does not see why country should bear solely the responsibility for Gaza's refugee influx. In: CNBC. [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/45ju2tw6>
24. EU backtracks on previous suspension of Palestinian development aid. In: Aljazeera News. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/3auu4ery>
25. EU financial assistance to Palestine. In: European Parliament [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4xed76sr>
26. EU leads criticism after Israel passes Jewish nation state law. In: The Guardian. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/yc7n8t5y>
27. Facts about Arabs and the Arab World. In: ADC. [online] [cit. 2019-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2twnuh2d>
28. GREEN, Emma. Israel's new law inflames the core tension in its identity. In: The Atlantic. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/yuwbf625>
29. GREENSTEIN, Ran. Israel, Palestine and Apartheid. In: *Insight Turkey*, Vol. 22, No. 1 [online] 2020, s. 73-92. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/mryhzh2c>
30. HATUEL-RADOSHITZKY, Michal, SHAHAR, Eliam. The Changing United States: Implications for Israel. In: *Institute for National Security Studies*, [online] 2019. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/mr4x7bus>
31. HASSANEIN, Haisam. Israel war: Why Egypt wouldn't want Gazan refugees? In: FDD [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/nyt96yap>
32. High court rejects petition to strike down nation-state law. In: The Times of Israel. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/efftdpu>
33. How is IDF Minimizing harm to civilians in Gaza? In: IDF. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2wxmaaec>
34. Human Rights Commissioner praises the work of Amnesty International. In: Federal Foreign Office. Germany. [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5dv2r56s>
35. Human Rights Watch Wins UN Price. Human Rights Award Shared With 6 Individuals. In: HRW. [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/ysfjysv8>
36. IMSEIS, Ardi. On membership of the United Nations and the State of Palestine: A critical account. In: *Leiden Journal of International Law*, vol. 34, no. 4, [online] 2021. s. 855–878. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/y2h2st2u>
37. International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of *Apartheid*. In: United Nations, Treaty Series, vol. 1015, p. 243. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/35y6n5m9>
38. Israel's Apartheid against Palestinians. In: Amnesty International [online] 2022 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4jun83b4>
39. Israeli Citizenship – the complete guide: How to get Israeli citizenship, including by marriage. In: David Angel Law & Notary Office. Immigration, visas, family and inheritance. [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/44cu3rrc>
40. Israel's Jewish Nation State Law. In: Adalah, The Legal centre for Arab minority Rights in Israel. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/ys274wm5>

41. *Israel: Law No. 5710-1950, The Law of Return*, neoficiální překlad do anglického jazyka. In: UNHCR Refworld. [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4fvnmabt>
42. *Israel: Nationality Law, 5712-1952*, neoficiální překlad do anglického jazyka. In: UNHCR Refworld. [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2awden7k>
43. Israel/Occupied Territories: High court decision institutionalises racial discrimination. Amnesty International report. MDE 15/042/2006 In: United Nations, The Question of Palestine. [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2s4ybcex>
44. Israel officially declares war on Hamas after surprise attack. In: VOA News. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/myauu635>
45. Israel rejects Palestinian accusation of „apartheid“. In: AP News. [online] 2022 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2smvw938>
46. JABAREEN, Hassan, BISHARA, Suhad. The Nation State Law. In: *Journal of Palestine studies*. Vol. 49, No. 2 (190) Winter 2019, s. 43-57 [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5yyzccrn>
47. JANKUV, Juraj, LANTAJOVÁ, Dagmar, BLAŠKOVIČ, Kristián, BUCHTA, Tomáš, ARBET, Daniel. *Medzinárodné právo verejné. Druhá časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2016, 463 s.
48. Jordan's Constitution of 1952 with Amendments through 2011. [online] 2019. [cit. 2019-03-12]. Dostupné na: https://www.constituteproject.org/constitution/Jordan_2011.pdf
49. KHALIL, Asem. Palestinian Nationality and Citizenship. In: *CARIM Research Report*, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies. [online] 2001, s. 24 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/254nsw8w>
50. *Legal Consequences of the Construction of the Wall in the Occupied Palestinian Territory; I. C. J. Reports 2004 (Advisory Opinion)*.
51. LINGAS, Carola. Jewish Israeli and Palestinians are distinct racial groups within the meaning of the crime of apartheid? In: *European Journal of International Law*. Vol. 34, number 3, August 2023. [online] [cit. 2024-02-14]. Dostupné na: <http://tinyurl.com/mprp5stb>
52. Muslim majority countries 2023. In: *World Population Review*. [online] [cit. 2019-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5n65sjf>
53. *Palestinian Citizenship order, Legislation of Palestine*, Vol. 1., s. 37, Laws of Palestine, s. 3404, Palestinian Gazette, No. 1351, ve znění Supplement 2, 10. 8. 1944, s. 912
54. Palestine. In: European Commission. [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/bdfrthwj>
55. PETEET, Julie. The Work of Comparison: Israel/Palestine and Apartheid. In: *Anthropological Quarterly*. Vol. 89, No. 1 [online] 2016, s. 247-281. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/3kytub5b>
56. POTOČNÝ, Miroslav, ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, zvláštní část, 5. doplněné a přepracované vydání*. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 460
57. Proclamation of the Constitutional Regime for Gaza Strip of 1962. In: The Official Gazette. Gaza Strip, No. 675. 29. 3. 1962

58. QUAFISHEH, Mutaz. M. Palestinian Citizenship law: A Proposal. In: *Yearbook of Islamic and Middle Eastern Law Online*. [online] 20 (1), 2018 s. 60-95 [cit. 2019-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/3b632pfe>
59. Rezoluce valného shromáždění OSN, A/RES/302 (IV), In: UNRWA [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/2t3xmec5>
60. RON, James, CROW, David. Who trusts local human rights organisations? Evidence from three world regions. In: *Human Rights Quarterly*. Vol. 37, N.o. 1, 2015, s. 188-239 [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5ckv5yaf>
61. Rome Statute of the International Criminal Court. In: United Nations, Treaty Series, vol. 2187, No. 38544, [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/52r2knf4>
62. Rome Statute. State Parties. Chronological list. In: International Criminal Court. [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/y6vbfvze>
63. Statement of the ICC prosecutor Karim A. A. Khan KC from Cairo on the situation in the State of Palestine and Israel. In: International Criminal Court. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4bd3tpp7>
64. ŠTURMA, Pavel, ČEPELKA, Čestmír. *Mezinárodní právo veřejné, 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 229-230
65. Tens of thousands protest in Tel Aviv against nation state law. In: Aljazeera. [online] [cit. 2023-01-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5642n98a>
66. *The International Conferences of American States, First Supplement, 1933-1949, s. 121*
67. The 5 Major Threats Facing Israel. In: IDF [online] 2015 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/5bbsprhm>
68. U. N. Investigator accuses Israel of apartheid, citing permanence of occupation. In: The New York Times. [online] 2022 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/mpx77xzb>
69. What happened in the October 7th massacre? In: IDF. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/32h3xn49>
70. What is the Mandate of UNRWA. In: UNRWA [online] [cit. 19.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4hw8hj8j>
71. *Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, Částka 106 (ze dne 23. 12. 1999), v účinnosti od 1. 1. 2000*
72. *Zákon č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů, Částka 77 (ze dne 2. 7. 2013), v účinnosti od 1. 1. 2014*
73. 5 Ways to lose permanent resident status. In: Citizenpath [online] [cit. 2019-03-12]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/ycyueumv>
74. 750 global journalists say media should cast Israeli actions as „genocide and apartheid“ In: The Times of Israel. [online] 2023 [cit. 18.11.2023]. Dostupné na: <https://tinyurl.com/4rz2s6un>

KONTAKTNÍ ÚDAJE AUTORA
JUDr. Veronika D'Evereux, Ph.D.

Vědecký pracovník
Univerzita Karlova v Praze,
Centrum pro konfliktní a post konfliktní studia

Nám. Curieových 7, 116 40 Praha 1, Česká republika

Telefónne číslo:+0420777697171

Email: devereux@seznam.cz